

De nieuwe Bijbelvertaling (IV)

KERKELIJK LEVEN

(ENIGE VOORLOPIGE OPMERKINGEN).

Tot dusver koos ik mijn voorbeelden nogal verspreid. Het is misschien wel goed om eens enkele hoofdstukken samenhangend onder de loupe te nemen. Ik kies daarvoor Richt. 16—21, in verband met de voorbereiding voor eigen colleges.

Dan moet ik opnieuw beginnen met de verklaring, dat ik grote waardering heb. Om niet te breed te worden, beperk ik me slechts tot enkele voorbeelden, waar de nieuwe vertaling me uitstekend schijnt te zijn.

Richt. 20:5. St. Vert.: 'En de burgers van Gibeon maakten zich tegen mij op, en omsingelden tegen mij het huis bij nacht'. Veel beter N.B.G.: 'Toen namen de burgers van Gibeon een vijandige houding tegen mij aan en omsingelden des nachts het huis met boze bedoelingen tegen mij'.

Richt. 20:42. St. Vert.: 'maar de strijd kleefde hen aan' is door N.B.G. op voortreffelijke wijze verbeterd tot: 'maar zij konden den strijd niet ontlopen'.

Richt. 21:24. St. Vert.: 'Ook togen de kinderen Israëls te die tijd van daar, een iegelijk naar zijn stam en naar zijn geslacht'. N.B.G. heeft: 'Toen gingen de Israëlieten vandaar weg, ieder in het verband van zijn stam en geslacht'.

En zo laten de voorbeelden zich vermenigvuldigen. Maar hier en daar heb ik ook bedenkingen.

Richt. 16:2. St. Vert.: 'zoo gingen zij rondom'. N.B.G.: 'stelden zij zich aan alle kanten op'. Dit is moderner Nederlands. Maar ik betwijfel toch, of de vertaling wel recht doet aan het verband; de Gaziëten namen alleen post in de poort. M.i. pleit alles ervoor, om het hier gebruikte Hebreeuws woord (evenals b.v. ook in 1 Sam. 22 vs 17) op te vatten als sprekende van het treffen van voorbereidselen. Ik zou willen vertalen: 'namen ze hun maatregelen'.

Richt. 16:5 (vgl. 14:15). De St. Vert. spreekt beide malen van 'overreden'. N.B.G. heeft in 16:5: 'tracht door overreding van hem te weten te komen' en in 14:15: 'haal u man over om ons de oplossing van het raadsel mee te delen'. Maar ik meen, dat het hebreeuwse woord toch een nevenbetekenis heeft, die zo niet tot zijn recht komt. Er is wel sprake van 'overreden', maar dan toch met de betekenis, dat zulks op sluwe, bedriegelijke manier gebeurt. En ook geloof ik niet, dat het hun bedoeling was, dat Simson de oplossing zou 'mededelen'; veeleer hopen ze erop, dat hij in een onbewaakt ogenblik zich de oplossing zal laten ontfutselen. Daarom vertaal ik 14:15: 'Zie op slinkse wijze uw man ertoe te brengen, dat hij zich de oplossing laat ontfutselen'. En 16:5: 'Tracht op slinkse wijze gewaar te worden'.

16:9. St. Vert.: de achterlage nu zat bij haar in een kamer. N.B.G.: terwijl zij bij haar in haar binnenvestrek in hinderlaag lagen. Ik geloof, dat men om precies te zijn iets vrijer moet vertalen: 'terwijl de mensen die hem moesten overvallen zich bij haar in een binnenvestrek verdekt hadden opgesteld'.

17:7, 9. St. Vert. zegt van de Leviet: hij 'verkeerde daar als vreemdeling' en laat hem in vs 9 zeggen: 'ik wandel, om te verkeeren waar ik gelegenheid zal vinden'. N.B.G. heeft in vs 7 ook: 'hij vertoefde daar als vreemdeling' en in vs 9: 'ik ga mij vestigen, waar ik terecht kan'. Ik preferer in vs 7: 'deze had daar zijn standplaats' en in vs 9: 'ik ben op weg om me een standplaats te zoeken, waar zulks maar mogelijk mocht zijn'.

18:4. St. Vert.: hij heeft mij gehoord, en ik ben hem tot een priester. N.B.G.: hij heeft mij in dienst genomen, en ik ben zijn priester geworden. Zelf geef ik de voorkeur aan: 'tegen een door hem uit te keren bezoldiging ben ik zijn priester geworden'.

staat nu op één lijn met Hagar, de slavin. De kerk van de Sinaïetische bedeeing, kind van God zijnde, geboren uit de beloften, verkeerde niet in den toestand van 'n vrije zoolang zij nog in de kinderhoeven stond: Doch ik zeg, zoo langen tijd als de erfgenaam een kind is, zoo verschilt hij in niets van een dienstknecht — slaaf — hoewel hij een heer is van alles. Maar hij is onder voogden en verzorgers gesteld tot den tijd van den vader tevoren gesteld (Gal. 4:1, 2).

De officiële rechtspositie is wel die van een zoon, maar de praktische toestand verschilt niet van die van een slaaf. Een slaaf is niet vrij in zijn bewegingen. Hij krijgt voorschriften en opdrachten van zijn meester. Zoo is het ook met een kind. Het leven van een kind wordt door zijn ouders precies uitgestippeld. Het kind is nog niet volwassen, mag zich nog niet vrij bewegen.

In de nieuwtestamentische bedeeing komt echter de vrijheid voor de kerk. Als de volheid des tijds gekomen is (Gal. 4:4), dan komt de kerk in volwassen staat, dan vallen de omtuiningen van het kindertijdperk weg. Dan komt het ook uit, dan treedt het ook naar buiten, dat de kerk kind van God is, staande in de vrijheid.

B. JONGELING.

18:7. St. Vert. zegt van de stad Lais, dat ze was 'stil en zeker zijnde'. N.B.G. zegt, dat het volk daar woonde 'vreedszaam en gerust'; persoonlijk voel ik voor 'onbedreigd en zonder oorlog te verwachten'.

18:9 stellen de rapporterende verspreiders de vraag: 'zoudt gij dan stil zijn?'. N.B.G. maakt daar een standje van, ten onrechte overigens: 'En gij blijft stilzitten'. Ik meen dat de betekenis is: 'zoudt gij dan deze gelegenheid voorbij laten gaan?', en ik zou ook aldus willen vertalen.

19:6 heeft de St. Vert.: 'bewillig toch en vernacht, en laat uw hart vrolijk zijn'. N.B.G.: 'Stem erin toe om te blijven overnachten, en wees vrolijk'. Beter lijkt het me, om te vertalen: 'Stem erin toe, om eerst nog de nacht hier door te brengen en een goede rust te genieten'.

19:8 zegt de St. Vert.: 'En zij vertoefden, totdat de dag zich neigde'. N.B.G. vertaalt — ik begrijp niet precies, hoe men daaraan komt, tenzij men een andere lezing wenst te volgen —: 'Verkwik u toch eerst, en blijf nog wat, totdat de dag ten avond neigt'. In ieder geval lijkt me deze vertaling onjuist. De bedoeling van de schoonvader was toch niet, dat hij pas tegen de avond vertrekken zou. Beter lijkt me het perfectum, dat het N.B.G. weergeeft door een imperatief ('blijf nog wat') op te vatten als frequentatief. De bedoeling is dus, dat ze maar 'bleven plakken'. En ik heb eens ergens — waar, kan ik me niet meer herinneren — gelezen, dat volgens de Israëlieten de dag zich begint te neigen op het moment dat de zon haar hoogtepunt heeft bereikt, dus direct na 't middaguur. Daarom lijkt me als vertaling de meest verkieslijke: 'Zodoende bleven ze dralen (of: zodoende stelden ze het vertrek telkens weer uit) tot het middaguur reeds weer verstreken was'. Ik meen, dat de uitdrukking 'de dag neigt ten avond' hebreuws is, maar niet Nederlands.

19:11 heeft de St. Vert., die letterlijk de hebr. tekst volgt: 'zoo was de dag zeer gedaald'. N.B.G. heeft: 'toen de zon laag gedaald was'. Ik geloof, dat wij dan zeggen: 'toen de zon reeds laag aan de hemel stond'.

19:18 heeft de St. Vert.: 'wij trekken door van Bethlehem-Juda tot aan de zijden van het gebergte van Efraim'. N.B.G. heeft, en ik acht dat een vooruitgang: 'Wij trekken uit Bethlehem in Juda tot diep in het gebergte van Efraim'. Maar de hebreeuwse vormen zouden nog meer tot hun recht komen bij de vertaling: 'wij zijn op doorreis van Bethlehem in Juda naar ergens diep in het bergland van Efraim'.

19:20 laten zowel St. Vert. als N.B.G. de oude man tot de reizigers zeggen: 'Vrede zij u!'. Dat staat er dan ook letterlijk in het Hebreeuws. Maar soms heeft die uitdrukking een kalmerende bedoeling, en dat is hier ook het geval. Het is hier niet de groet: 'het ga u wel', maar de opmontering: 'maak u maar niet ongerust'. Daarom meen ik, dat het ook beter was geweest om het hier zo te vertalen.

19:25 meen ik, dat de vertaling 'ze weigerden' de voorkeur verdient boven 'ze wilden niet'. De kwestie is niet, dat er geen beslissing van de wil kwam, doch dat er een pertinente beslissing kwam in een verkeerde richting.

20:16 wordt van de Benjaminiëtische slingersaars gezegd: 'dezen allen slingerden met een steen op een haar, dat het hun niet miste' (St. Vert.). N.B.G. stelt voor: 'Ieder van hen slingerde met een steen tot op een haar, zonder te missen'. Blijkbaar is de bedoeling niet, dat ze met een steen op een haar slingerden; en mogelijk heeft daarom N.B.G. vertaald 'tot op' een haar. Maar omdat ze ook niet slingerden 'tot op' een haar, lijkt me juist: 'Ieder van hen was in staat zijn slingersteen te werpen tot op een haar nauwkeurig'.

20:17 is het 'deze allen waren mannen van oorlog' van St. Vert. door N.B.G. gewijzigd in: 'deze allen waren krijgslieden'. Maar de bedoeling is niet om te zeggen, dat het soldaten waren; dat begreep ieder wel, die gelezen had dat het leger was gemobiliseerd. De zin is, dat ze stuk voor stuk in het gevecht hun mannetje wisten te staan. Daarom meen ik te moeten vertalen: 'allen waren rasechte krijgslieden'.

20:29 heeft St. Vert.: 'toen bestelde Israël achterlagen'; N.B.G.: 'En Israël legde hinderlagen'. Beter schijnt me toe: 'En Israël legde mannen in hinderlaag'.

20:32 heeft N.B.G. evenals St. Vert.: 'ze zijn door ons verslagen'. Maar ze begonnen pas met het gevecht. Daarom meen ik, dat de hier gebruikte vorm (partic. Niphal) evenals zulks vaker het geval is, betekent: 'ze zijn weer te verslaan'. Benjamin zei niet, dat de tegenstanders al verslagen waren, maar ze dachten optimistisch: we krijgen ze wel weer.

20:33 biedt St. Vert.: 'Toen maakten zich alle mannen van Israël op uit hun plaatsen, en schikten den strijd te Baäl-Thamar: ook brak Israël achterlaag op uit hare plaats, na de onthoofding van Gibeon'.

N.B.G. komt met: 'Dus waren alle mannen van Israël van hun plaats opgestaan, en hadden zich in slagorde geschaard te Baäl-Thamar, terwijl de in hinderlaag gelegde afdeling van haar plaats, de open plek bij Geba, opbrak'.

Op welke punten ik deze vertaling accepteer, blijkt

zo meteen wel; maar dit is toch geen weergave van militaire gebeurtenissen. Ik zou willen voorstellen: 'Dus hadden alle Israëlieten hun stelling verlaten, en ze stelden zich pas weer in slagorde bij Baäl-Thamar op het moment, dat de in hinderlaag gelegde afdeling uit haar stelling ten Westen van Geba te voorschijn kwam'. Bij de vertaling 'ten Westen van' neem ik de lezing van de Septuaginta over; afgezien van het feit, dat het woord in de hebr. tekst vrij duister is, meen ik dat een open plek niet een geschikte plaats is voor een hinderlaag.

20:36 luidt bij de St. Vert.: '..... want de mannen van Israël gaven den Benjaminiëten plaats' en bij N.B.G.: 'Terwijl de mannen van Israël voor Benjamin terugweken'. Zelf geef ik de voorkeur aan: 'Want de manschappen van Israël hadden slechts terrein aan de Benjaminiëten prijsgegeven, omdat ze...'

20:37 hebben zowel St. Vert. als N.B.G.: 'met de scherpte des zwaards'. Letterlijk staat er 'over een komstig de scherpte des zwaards', terwijl er op sommige plaatsen een andere uitdrukking is, die betekent 'met de scherpte des zwaards'. Het verschil is m.i., dat in het laatste geval bedoeld wordt, dat de vijanden met het zwaard werden neergeveld; terwijl, als er staat 'overeenkomstig de scherpte des zwaards' de betekenis is 'op de wijze, waarop 't zwaard veralindt', dus 'vernietigend'.

20:39 zegt, volgens St. Vert.: 'Zoo keerden zich de mannen van Israël om in den strijd; en..... Benjamin had begonnen te slaan en te doorsteken van de mannen van Israël omtrent dertig man; want zij zelden: Immers is hij zekerlijk voor ons aangezicht geslagen als in den vorigen strijd'.

N.B.G. heeft: 'Toen in den strijd de mannen van Israël zich omwendden, en de Benjaminiëten enige slachtoffers onder de mannen van Israël begonnen te maken, ongeveer dertig man, omdat zij dachten: ze zijn ongetwijfeld geheel en al door ons verslagen evenals in den vorigen strijd'.

Zelf meen ik, dat enkele veranderingen nodig zijn: 'Toen dus de manschappen van Israël tijdens het gevecht op den loop gingen, en de Benjaminiëten onder hen slachtoffers begonnen te maken (ongeveer dertig man), zodat ze dachten: Ongetwijfeld worden ze door ons totaal verslagen, evenals bij het vorige gevecht.....'

20:40 geeft de St. Vert.: 'Toen begon de verheffing op te gaan van de stad, als een pilaar van rook'. N.B.G. heeft terecht 'verheffing' vervangen door 'walm', maar jammer genoeg met de St. Vert. 'als een rookkolom', hoewel 'als' in de tekst ontbreekt. Ik vertaal daarom: 'begon uit de stad een walm omhoog te stijgen, een ware zuil van rook'.

20:42 (slot) luidt bij St. Vert.: 'en die uit de steden vernielden ze in het midden van hen'; N.B.G. daarentegen: 'zij konden den strijd niet ontlopen, en zij die uit de steden kwamen, veldten hen neer in hun midden'. Duidelijk is de vertaling in ieder geval niet. Ik meen, dat de bedoeling is: 'ze konden den strijd niet ontlopen, ook al omdat men vanuit de steden neervelde, toen ze halverwege waren'. Letterlijk staat hier wel: 'in hun midden', maar blijkbaar is dat 'midden' hier de strook die de vluchtende Benjaminiëten van de woestijn scheidde.

21:20 krijgen de Benjaminiëten, die zich een vrouw moesten schaken, de raad om in de wijngaarden 'zich in hinderlaag te leggen', volgens N.B.G. De St. Vert. besefte terecht, dat hier 'hinderlaag' minder goed paste, en vertaalde dus: 'loert in de wijngaarden'. Ik zou weer willen voorstellen: 'stelt u verdekt op in de wijngaarden'.

Expres zeg ik: dit zijn betrekkelijk allemaal kleinigheden. Toch meen ik, dat ze waard zijn om bekeken te worden. Want de tekst moet, voorzover dat mogelijk is, zelf direct een duidelijk beeld geven van de zaak aan de lezers. Ik ben blij, dat N.B.G. zich gewacht heeft voor de fout van de Canisiusvertaling, die soms wel heel vrij met de tekst omspringt. Als onze taal een goede uitdrukking biedt, mag men niet onnodig zich van het Hebreeuws verwijderen. Dan dreigt direct het gevaar, dat men wel modern Nederlands geeft, maar niet nauwkeurig is ten aanzien van wat er werkelijk staat. Aan de andere kant geloof ik, dat N.B.G. er goed aan gedaan zou hebben terwille van de duidelijkheid iets vrijer te vertalen.

Ik waardeer het, zoals ik al eerder schreef, dat men erin geslaagd is een eerbiedige vertaling te bieden. Maar op sommige plaatsen is deze vertaling, die toch een moderne vertaling wil zijn, niet voldoende losgekomen van het hebreeuwse idioom, waardoor men uitdrukkingen hier aantreft, die onder ons niet gangbaar zijn. Ik bedoel er niets onvriendelijks mee — want mijn respect is groot —; maar ik vind het meermalen wat stijfjes, wat antiek; een tikje opzettelijk-deftig. En ik meen, dat men, zonder te vervallen tot platte en ordinale uitdrukkingen, toch rustig iets meer de taal van vandaag had kunnen en mogen en zelfs moeten kiezen. Het zou de vertaling niet slechts beter leesbaar en helderder hebben gemaakt; het zou, als het er op aankomt, tenslotte ook nog preciezer zijn geweest. Want een zorgvuldige parafrase is soms nauwkeuriger dan een letterlijke vertaling.

B. H.

We hebben den kerk nog zou vraag vorm van ken ond- Voora ductie k Schrij iemand, vroeger dat hij want we De aard me — g dat het uitlating vrij we de enige het geva bouw, w deed, v die preek nter v buiten b oordeel: dat zijn ik zou v geleden! met zijn daag n ding. B sel klink Nu is verder k gebonden responde die domi daarin h banden t in zijn k Maar i niet goed lijk. Ik h En van l den, dat sprake k hebben: is, die geen t dergelijks Nu ho zelschap kan de n niets prec in een b en daar l kerk-ond 'n miseri „ijver-des atie, waa nopen tot Ik reken verre bli coupure, kende sit Maar i stelde tel loof, dat volkomen wettig gebouw, t wie het maal vier is nog ge paalde uit geen diss In het waardige houden. I mogen di kelijk vas waarden En als het avon (Gods W TIGE taf korting o toevoeging waring de gelezen ul de Schrif En de do Geen d Wie een niet een l opgebiecht heeft, die geen genu de domine Maar, a dat trác En dit